

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 1 czerwca 2017 roku, Sąd Rejonowy dla Łodzi- Śródmieścia w Łodzi, X Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych, po rozpoznaniu w dniu 18 maja 2017 roku, w Ł. na rozprawie, sprawy z powództwa A. F. przeciwko (...) spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w Ł. o ryczałty za noclegi w punkcie 1 zasądził od (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w Ł. na rzecz A. F., tytułem ryczałtów za noclegi za okres od dnia 1 listopada 2012 roku do dnia 31 października 2013 roku następujące kwoty: a) 2.181,55 zł (dwa tysiące sto osiemdziesiąt jeden złotych i pięćdziesiąt pięć groszy) wraz ustawowymi odsetkami za okres od dnia 11 grudnia 2012 roku do dnia 31 grudnia 2015 roku i odsetkami ustawowymi za opóźnienie za okres od dnia 1 stycznia 2016 roku do dnia zapłaty; b) 2.270,78 zł (dwa tysiące dwieście siedemdziesiąt złotych i siedemdziesiąt osiem groszy) wraz ustawowymi odsetkami za okres od dnia 11 stycznia 2013 roku do dnia 31 grudnia 2015 roku i odsetkami ustawowymi za opóźnienie za okres od dnia 1 stycznia 2016 roku do dnia zapłaty; c) 3.645,01 zł (trzy tysiące sześćset czterdzieści pięć złotych i jeden grosz) wraz ustawowymi odsetkami za okres od dnia 11 lutego 2013 roku do dnia 31 grudnia 2015 roku i odsetkami ustawowymi za opóźnienie za okres od dnia 1 stycznia 2016 roku do dnia zapłaty; d) 1.854,83 zł (jeden tysiąc osiemset pięćdziesiąt cztery złote i osiemdziesiąt trzy grosze) wraz ustawowymi odsetkami za okres od dnia 11 marca 2013 roku do dnia 31 grudnia 2015 roku i odsetkami ustawowymi za opóźnienie za okres od dnia 1 stycznia 2016 roku do dnia zapłaty; e) 5.640,30 zł (pięć tysięcy sześćset czterdzieści złotych

i trzydzieści groszy) wraz ustawowymi odsetkami za okres od dnia 11 kwietnia 2013 roku do dnia 31 grudnia 2015 roku i odsetkami ustawowymi za opóźnienie za okres od dnia 1 stycznia 2016 roku do dnia zapłaty; f) 2.203,71 zł (dwa tysiące dwieście trzy złote i siedemdziesiąt jeden groszy) wraz ustawowymi odsetkami za okres od dnia 11 maja 2013 roku do dnia 31 grudnia 2015 roku i odsetkami ustawowymi za opóźnienie za okres od dnia 1 stycznia 2016 roku do dnia zapłaty; g) 3.529,07 zł (trzy tysiące pięćset dwadzieścia dziewięć złotych i siedem groszy) wraz ustawowymi odsetkami za okres od dnia 11 czerwca 2013 roku do dnia 31 grudnia 2015 roku i odsetkami ustawowymi za opóźnienie za okres od dnia 1 stycznia 2016 roku do dnia zapłaty; h) 3.511,11 zł (trzy tysiące pięćset jedenaście złotych i jedenaście groszy) wraz ustawowymi odsetkami za okres od dnia 11 lipca 2013 roku do dnia 31 grudnia 2015 roku i odsetkami ustawowymi za opóźnienie za okres od dnia 1 stycznia 2016 roku do dnia zapłaty; i) 5.416,63 zł (pięć tysięcy czterysta szesnaście złotych i sześćdziesiąt trzy grosze) wraz ustawowymi odsetkami za okres od dnia 11 sierpnia 2013 roku do dnia 31 grudnia 2015 roku i odsetkami ustawowymi za opóźnienie za okres od dnia 1 stycznia 2016 roku do dnia zapłaty; j) 3.211,85 zł (trzy tysiące dwieście jedenaście złotych

i osiemdziesiąt pięć groszy) wraz ustawowymi odsetkami za okres od dnia 11 września 2012 roku do dnia 31 grudnia 2015 roku i odsetkami ustawowymi za opóźnienie za okres od dnia 1 stycznia 2016 roku do dnia zapłaty; k) 4.588,53 zł (cztery tysiące pięćset osiemdziesiąt osiem złotych i pięćdziesiąt trzy grosze) wraz ustawowymi odsetkami za okres od dnia 11 października 2013 roku do dnia 31 grudnia 2015 roku i odsetkami ustawowymi za opóźnienie za okres od dnia 1 stycznia 2016 roku do dnia zapłaty; l) 3.164,19 zł (trzy tysiące sto sześćdziesiąt cztery złote i dziewiętnaście groszy) wraz ustawowymi odsetkami za okres od dnia 11 listopada 2013 roku do dnia 31 grudnia 2015 roku i odsetkami ustawowymi za opóźnienie za okres od dnia 1 stycznia 2016 roku do dnia zapłaty; w pkt 2 umorzył postępowanie w pozostałym zakresie; w pkt 3 zasądził od (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w Ł. na rzecz A. F. kwotę 1.512 zł (jeden tysiąc pięćset dwanaście złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego; w pkt 4 nakazał pobrać od (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z w Ł. na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego dla Łodzi – Śródmieścia w Łodzi kwotę 3.673,11 (trzy tysiące sześćset siedemdziesiąt trzy złote i jedenaście groszy) tytułem zwrotu kosztów sądowych; w pkt 5 zaś nadał wyrokowi w punkcie 1 (pierwszym) rygor natychmiastowej wykonalności do kwoty 2.075 (dwa tysiące siedemdziesiąt pięć złotych).

Powyższe orzeczenie zapadło w oparciu o następujące ustalenia faktyczne .

W pozwie złożonym w dniu 1 grudnia 2015 roku, skierowanym przeciwko (...) spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w Ł., A. F., reprezentowany przez adwokata, wniósł o zasądzenie łącznie kwoty 44.663 złotych tytułem zwrotu kosztów noclegów wraz z ustawowymi odsetkami wyliczonymi w następujący sposób:

- a. od kwoty 2.196,56 zł od dnia 11 grudnia 2012 roku do dnia zapłaty,
- b. od kwoty 2.269,31 zł od dnia 11 stycznia 2013 roku do dnia zapłaty,
- c. od kwoty 3.644,58 zł od dnia 11 lutego 2013 roku do dnia zapłaty,
- d. od kwoty 1.956,58 zł od dnia 11 marca 2013 roku do dnia zapłaty,
- e. od kwoty 5.738,22 zł od dnia 11 kwietnia 2013 roku do dnia zapłaty,
- f. od kwoty 5.025,95 zł od dnia 11 maja 2013 roku do dnia zapłaty,
- g. od kwoty 4.014,45 zł od dnia 11 czerwca 2013 roku do dnia zapłaty,
- h. od kwoty 3.397,28 zł od dnia 11 lipca 2013 roku do dnia zapłaty,
- i. od kwoty 5.712 zł od dnia 11 sierpnia 2013 roku do dnia zapłaty,
- j. od kwoty 2.239,60 zł od dnia 11 września 2013 roku do dnia zapłaty,
- k. od kwoty 5.050,35 zł od dnia 11 października 2013 roku do dnia zapłaty,
- l. od kwoty 3.417,76 zł od dnia 11 listopada 2013 roku do dnia zapłaty,

oraz o zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kosztów procesu, według norm przepisanych.

W uzasadnieniu pozwu podniesiono, iż zgodnie z umową o pracę, powód, poza wynagrodzeniem za pracę, miał otrzymywać diety z tytułu podróży służbowej poza terenem kraju, w wysokości określonej w załączniku do rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 8 maja 2005 roku w sprawie szczegółowych zasad ustalania oraz wysokości należności przysługujących pracownikowi z tytułu podróży służbowej poza granicami kraju do 10-tego każdego następnego miesiąca. W związku z odbywanymi podróżami, powód otrzymywał diety, natomiast nie otrzymywał ryczałtu za noclegi. Wprowadzone, u pracodawcy, zmiany w Regulaminie wynagrodzenia, w zakresie dotyczącym rozliczenia podróży służbowych, nie mają zastosowania do powoda albowiem nie otrzymał on wypowiedzenia zmieniającego ani nie doszło do zawarcia przez strony porozumienia zmieniającego.

W odpowiedzi na pozew, strona pozwana, reprezentowana przez adwokata, wniosła o oddalenie powództwa w całości oraz o zasądzenie od powoda na rzecz pozwanej kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa adwokackiego według norm przepisanych.

W uzasadnieniu podniesiono, że powód nigdy nie korzystał z noclegu poza kabiną ani nie przedstawił rachunków dokumentujących poniesione koszty, nadto w okresie za który powód żąda zwrotu zaległych ryczałtów było prezentowane stanowisko, że w sytuacji gdy wyposażenie pojazdu obejmuje miejsce do spania i pracownik wyrazi na to zgodę to taki sposób zapewnienia noclegu odpowiada przepisom prawa. Podniesiono również, iż pracodawca w Regulaminie wynagrodzenia uregulował wysokość diet i ryczałtów należnych pracownikowi w związku z podróżą służbową. Wprawdzie, w rozliczeniach kosztów podróży, ujęte zostały one pod pozycją nazwaną „dieta”, ale pojęcie to obejmuje zarówno tzw. „strawne”, jak i ryczałt za noclegi. Intencją, bowiem, stron było objęcie tą pozycją zarówno diety jak ryczałtu za noclegi.

W odpowiedzi na pozew, strona pozwana wniosła również o zawieszenie postępowania do czasu rozstrzygnięcia przez Trybunał Konstytucyjny wniosku Związków (...) w zakresie zbadania przez Trybunał Konstytucyjny zgodności z Konstytucją przepisów ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 roku o czasie kierowców, ustawy z dnia 26 czerwca 1974 roku Kodeks Pracy oraz Rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 29 stycznia 2013 roku w

sprawie należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej.

Postanowieniem wydanym na rozprawie w dniu 31 maja 2016 roku Sąd oddalił wniosek o zawieszenie postępowania w sprawie.

Pismem procesowym z dnia 11 października 2016 roku pełnomocnik powoda zmodyfikował powództwo w ten sposób, że wniósł o zasądzenie na jego rzecz kwoty 41.217,56 złotych z ustawowymi odsetkami:

- a. od kwoty 2.181,55 zł od dnia 11 grudnia 2012 roku do dnia zapłaty,
- b. od kwoty 2.270,78 zł od dnia 11 stycznia 2013 roku do dnia zapłaty,
- c. od kwoty 3.645,01 zł od dnia 11 lutego 2013 roku do dnia zapłaty,
- d. od kwoty 1.854,83 zł od dnia 11 marca 2013 roku do dnia zapłaty,
- e. od kwoty 5.640,30 zł od dnia 11 kwietnia 2013 roku do dnia zapłaty,
- f. od kwoty 2.203,71 zł od dnia 11 maja 2013 roku do dnia zapłaty,
- g. od kwoty 3.529,07 zł od dnia 11 czerwca 2013 roku do dnia zapłaty,
- h. od kwoty 3.511,11 zł od dnia 11 lipca 2013 roku do dnia zapłaty,
- i. od kwoty 5.416,63 zł od dnia 11 sierpnia 2013 roku do dnia zapłaty,
- j. od kwoty 3.211,85 zł od dnia 11 września 2013 roku do dnia zapłaty,
- k. od kwoty 4.588,53 zł od dnia 11 października 2013 roku do dnia zapłaty,
- l. od kwoty 3.164,19 zł od dnia 11 listopada 2013 roku do dnia zapłaty.

W pozostałym zakresie pełnomocnik powoda cofnął powództwo ze zrzeczeniem się roszczenia oraz wniósł o zasądzenie na rzecz powoda kosztów postępowania według norm przepisanych.

Na rozprawie w dniu 18 maja 2017 roku pełnomocnik powoda poparł powództwo. Pełnomocnik pozwanego wniósł o oddalenie powództwa.

Powód A. F. w (...) sp. z o. o. w Ł. był zatrudniony od dnia 30 listopada 2009 roku do 31 lipca 2015 roku. Stosunek pracy został rozwiązany za wypowiedzeniem dokonany przez pracownika.

Początkowo podstawę zatrudnienia powoda stanowiła umowa o pracę, zawarta na okres próbny od dnia 30 listopada 2009 roku do dnia 28 lutego 2010 roku, następnie umowy o pracę zawarte na czas określony kolejno na okres od dnia 1 marca 2010 roku do dnia 28 lutego 2011 roku i od dnia 1 marca 2011 roku do dnia 28 lutego 2012 roku. Od dnia 29 lutego 2012 roku powód był zatrudniony na podstawie umowy zawartej na czas nieokreślony.

W okresie zatrudnienia powód wykonywał pracę kierowcy ciągnika siodłowego powyżej 12 T. Od początku zatrudnienia wynagrodzenie powoda składało się ze stawki zasadniczej w kwocie 2.075 zł obejmującej ryczałt za godziny nadliczbowe i ryczałt za godziny nocne.

W dniu 31 października 2012 roku strony zawarły aneks do umowy, na mocy którego strony ustaliły, iż wynagrodzenie zasadnicze wynosiło 1.500 zł, ryczałt za godziny nadliczbowe – 300 zł, ryczałt za godziny nocne – 150 zł, natomiast ryczałt za czas dyżuru – 125 zł. Pozostałe warunki umowy o pracę nie uległy zmianie.

Aneksem z dnia 2 stycznia 2013 roku strony ustaliły, iż wynagrodzenie zasadnicze wynosiło 1.600 zł, ryczałt za godziny nadliczbowe – 200 zł, ryczałt za godziny nocne – 150 zł, natomiast ryczałt za czas dyżuru – 125 zł. Pozostałe warunki umowy o pracę nie uległy zmianie.

Każdorazowo, w umowach o pracę, zawartych pomiędzy powodem a pozwaną, to jest umowie zawartej na okres próbny z dnia 30 listopada 2009 roku, zawartych na czas określony z dnia 26 lutego 2010 roku i z dnia 11 lutego 2011 roku i zawartej na czas nieokreślony z dnia 29 lutego 2012 roku ustalono, że wynagrodzenie po dokonaniu potrąceń zaliczek na podatek dochodowy i składek na ubezpieczenie będzie płatne na konto bankowe pracownika w walucie polskiej włącznie z dietami z tytułu podróży służbowej poza terenem kraju w wysokości określonej zgodnie z załącznikiem do rozporządzenia Ministra Pracy Polityki Socjalnej z dnia 8 maja 2005 roku w sprawie szczegółowych zasad ustalania oraz wysokości należności przysługujących pracownikowi z tytułu podróży służbowej poza granicami kraju, gdzie wykonywana jest podróż służbowa. Wskazano również, że wynagrodzenie będzie płatne miesięcznie nie później niż do dnia 10-go każdego miesiąca kalendarzowego, następującego po miesiącu, za który wynagrodzenie przysługuje. W umowach zawarto również klauzulę, iż wypłata wszelkich innych świadczeń ponad wymienione była dobrowolna i zależała wyłącznie od uznania pracodawcy.

Wynagrodzenie zasadnicze powoda liczone według zasad obowiązujących przy ustalaniu ekwiwalentu pieniężnego za niewykorzystany urlop wypoczynkowy wynosi 2.075 zł brutto.

Od dnia 21 marca 2008 roku w pozwanej spółce obowiązywał Regulamin wynagradzania, w myśl którego wynagrodzenie kierowców mogło składać się z wynagrodzenia zasadniczego, ryczałtu za pracę w porze nocnej, ryczałtu za pracę w nadgodzinach, premii uznaniowej, nagrody.

W § 7 pkt 1 – umiejscowionym w rozdziale IV zatytułowanym „Wypłacanie innych świadczeń - wskazano, że pracownikom z tytułu podróży służbowej przysługują diety w wysokości i na zasadach określonych w przepisach ogólnie obowiązujących z wyjątkiem kierowców. Kierowcom przysługują diety w zryczałtowanej wysokości (pkt 2). Wysokość oraz zasady naliczania ryczałtu dla kierowców - określonego w pkt. 2 - każdorazowo określał Prezes lub osoba upoważniona w formie zarządzenia. Ryczałt za dobę podróży na obszarze kraju oraz poza granicami nie mógł być niższy niż dieta z tytułu podróży służbowej na obszarze kraju określona dla pracownika zatrudnionego w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej (punkt 3).

Kierowca przed wyjazdem w trasę otrzymywał zaliczkę, przysługującej mu diety w zryczałtowanej wysokości na pokrycie niezbędnych kosztów wyżywienia i innych drobnych wydatków (punkt 4).

W § 10 regulaminu wskazano, że w sprawach nie uregulowanych mają zastosowanie przepisy powszechnie obowiązujące.

Wysokość zryczałtowanej diety należnej kierowcy określał załącznik nr 1 do Regulaminu wynagradzania, gdzie w § 2 ustalono zryczałtowaną dietę za każdy dzień pobytu w podróży służbowej poza granicami kraju na poziomie 40 Euro. Zryczałtowana dieta za każdy dzień pobytu w podróży służbowej na terenie kraju wyniosła 25 Euro.

Treść regulaminu wynagradzania uległa zmianie od dnia 8 listopada 2012 r. Zgodnie z § 7 pkt 1 pracownikom z tytułu podróży służbowej przysługiwały diety w wysokości i na zasadach określonych w przepisach ogólnie obowiązujących z wyjątkiem kierowców. Kierowcom przysługiwały diety w zryczałtowanej wysokości (pkt 2). Wysokość oraz zasady naliczania ryczałtu określonego w pkt. 2 dla kierowców każdorazowo określał Prezes lub osoba upoważniona w formie zarządzenia. Ryczałt za dobę podróży na obszarze kraju oraz poza granicami nie mógł być niższy niż dieta z tytułu podróży służbowej na obszarze kraju określona dla pracownika zatrudnionego w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej (punkt 3).

Kierowcom przysługiwał zwrot kosztów noclegów w zryczałtowanej wysokości (punkt 4).

Wysokość oraz zasady naliczania ryczałtu określonego w pkt. 4 dla kierowców każdorazowo określa Prezes lub osoba upoważniona w formie zarządzenia.

Ryczałt za nocleg w podróży na obszarze kraju oraz poza granicami nie mógł być niższy niż ryczałt należny za nocleg na podstawie przepisów o kosztach podróży służbowej pracownika na obszarze kraju zatrudnionego w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej (punkt 5).

Kierowca przed wyjazdem w trasę otrzymywał zaliczkę w zryczałtowanej wysokości na pokrycie niezbędnych kosztów związanych z wykonywaną pracą (punkt 8).

Zarządzeniem nr 7 do Regulaminu wynagradzania z dnia 24 października 2012 roku w § 2 ustalono dla kierowcy zryczałtowaną dietę w wysokości 30 Euro za każdy dzień pobytu w podróży służbowej poza granicami kraju oraz zryczałtowany koszt noclegu w wysokości 10 Euro poza granicami kraju.

Zryczałtowana dieta za każdy dzień pobytu w podróży służbowej na terenie kraju wyniosła 15 Euro, a zryczałtowany koszt noclegu 10 Euro.

Zarządzenie weszło w życie od dnia 8 listopada 2012 roku.

Treść regulaminu wynagradzania z dnia 21 marca 2008 roku uległa kolejnej zmianie od dnia 1 stycznia 2013 roku. Ustalono, że wynagrodzenie kierowców mogło składać się z wynagrodzenia zasadniczego, ryczałtu za pracę w porze nocnej, ryczałtu z pracę w nadgodzinach, ryczałtu za noclegi, zaliczki na poczet dyżuru, premii uznaniowej, nagrody.

Zgodnie z § 7 pkt 1 pracownikom z tytułu podróży służbowej przysługiwały diety w wysokości i na zasadach określonych w przepisach ogólnie obowiązujących z wyjątkiem kierowców. Kierowcom przysługiwały diety w zryczałtowanej wysokości. (pkt 2). Wysokość oraz zasady naliczania ryczałtu określonego w pkt. 2 dla kierowców każdorazowo określał Prezes lub osoba upoważniona w formie zarządzenia.

Ryczałt za dobę podróży na obszarze kraju oraz poza granicami nie mógł być niższy niż dieta z tytułu podróży służbowej na obszarze kraju określona dla pracownika zatrudnionego w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej (pkt 3).

Kierowcom przysługiwał zwrot kosztów noclegów w zryczałtowanej wysokości (pkt 4).

Wysokość oraz zasady naliczania ryczałtu określonego w pkt. 4 dla kierowców każdorazowo określa Prezes lub osoba upoważniona w formie zarządzenia. Ryczałt za nocleg w podróży na obszarze kraju oraz poza granicami nie mógł być niższy niż ryczałt należny za nocleg na podstawie przepisów o kosztach podróży służbowej pracownika na obszarze kraju zatrudnionego w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej (pkt 5).

Pracownikowi w podróży służbowej na obszarze kraju, któremu nie zapewniono bezpłatnego noclegu i który nie przedłożył rachunku za nocleg w hotelu lub innym obiekcie świadczącym usługi hotelarskie przysługuje ryczałt za każdy nocleg w wysokości 150 % należności przysługujących z tytułu podróży służbowej na obszarze kraju (pkt 8).

Pracownikowi w podróży służbowej poza granicami kraju, za nocleg przysługuje zwrot kosztów w wysokości stwierdzonej rachunkiem hotelowym, w granicach ustalonego na ten cel limitu na nocleg w hotelu poza granicami kraju określonego w załączniku do Rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 29 stycznia 2013 roku w sprawie należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej. W razie nieprzedłożenia rachunku za nocleg, pracownikowi przysługuje ryczałt w wysokości 15 Euro za każdy nocleg (pkt 9).

Ustalono wysokość diety za dobę podróży służbowej poza granicami kraju w wysokości 30 Euro (pkt 10).

Kierowca przed wyjazdem w trasę otrzymywał zaliczkę w zryczałtowanej wysokości na pokrycie niezbędnych kosztów związanych z wykonywaną pracą (pkt 12).

Powód przy zawieraniu umowy o pracę na okres próbny podpisał oświadczenie, iż zapoznał się regulaminem pracy i regulaminem wynagradzania obowiązującym w zakładzie i zobowiązuje się do przestrzegania regulaminu pracy.

W dniu 10 sierpnia 2014 roku powód podpisał oświadczenie, że zapoznał się warunkami wypłacania należności z tytułu podróży służbowych opisanych w § 8 regulaminu wynagradzania, przyjmuje je do wiadomości i wyraża na nie zgodę.

W objętych sporem latach powód jeździł samochodami marki V. i I.. Powód jeździł w trasy do Francji, Holandii, Belgii, Anglii, Szwajcarii, Niemiec.

Powód poza wynagrodzeniem zasadniczym otrzymywał tylko dietę w kwocie najpierw 40, potem 45 Euro. Od początku zatrudnienia była mowa o tym, że kwota ta jest przeznaczona na wydatki związane z zakupem żywności za granicą. Ustnie nikt nie przekazywał kierowcom, że kwota ta obejmuje również ryczałt za nocleg.

Noclegi powód spędzał w kabinie pojazdu. Kabina była wyposażona w łóżko. Powód we własnym zakresie musiał zadbać o pościel, prysznic. Pracodawca nie zwracał powodowi poniesionych za to kosztów.

Regulamin wynagradzania w trakcie zatrudnienia nie został powodowi okazany do wglądu.

Zgodnie z kartami rozliczenia kosztów podróży, wystawionymi za, objęty sporem okres od listopada 2012 roku do października 2013 roku, powodowi tytułem zwrotu kosztów podróży, została łącznie wypłacona kwota 54.142,13 zł. W rozliczeniach wystawionych za okres do sierpnia 2013 roku jako wydatkowane na delegacje figurują wyłącznie diety. W rozliczeniach wystawionych za okres od września 2013 roku jako wydatkowane na delegacje figurują diety i ryczałty za noclegi.

Przy przyjęciu, że z tytułu podróży zagranicznej powodowi przysługiwały diety w wysokościach, należnych pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej poza granicami kraju, łączna suma diet za okres objęty sporem wynosi 50.094,04 zł.

W okresie od listopada 2012 roku do października 2013 roku powód odbył łącznie 186 noclegów poza granicami kraju.

Kwoty należnego powodowi ryczałtu za odbyte podróże służbowe zagraniczne, ustalone według zasad wynikających z przepisów dotyczących podróży służbowych za granicą dla pracowników sfery budżetowej, wyniosły:

- 2.181,55 zł za listopad 2012 roku,
- 2.270,78 zł za grudzień 2012 roku,
- 3.645,01 zł za styczeń 2013 roku,
- 1.854,83 zł za luty 2013 roku,
- 5.640,30 zł za marzec 2013 roku,
- 2.203,71 zł za kwiecień 2013 roku,
- 3.529,07 zł za maj 2013 roku,
- 3.511,11 zł za czerwiec 2013 roku,
- 5.416,63 zł za lipiec 2013 roku,

- 3.211,85 zł za sierpień 2013 roku,
- 4.588,53 zł za wrzesień 2013 roku,
- 3.164,19 zł za październik 2013 roku.

Łączna suma ryczałtów za nocleg wynosi 41.217,56 zł.

Powyższy stan faktyczny Sąd Rejonowy ustalił w oparciu o zeznania powoda, dokumenty załączone do akt sprawy oraz opinie biegłych zakresu transportu drogowego i z zakresu rachunkowości. Sąd nie miał podstaw do tego aby odmówić przymiotu wiarygodności opiniom dopuszczonych w sprawie biegłych specjalistów. Opinie zostały bowiem sporządzone w sposób rzetelny, a i same strony reprezentowane przez fachowych pełnomocników żadnych zastrzeżeń do nich nie zgłosiły.

Należy w tym miejscu przypomnieć, iż zgodnie z art. 299 k.p.c., przeprowadzenie dowodu z przesłuchania stron dopuszczalne jest wyjątkowo, gdy w świetle oceny sądu, opartej na całokształcie okoliczności sprawy, brak jest w ogóle innych środków dowodowych albo gdy istniejące okazały się niewystarczające dla wyjaśnienia okoliczności faktycznych istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy, przy czym dopuszczenie dowodu z przesłuchania stron jest wyłącznie uprawnieniem sądu (por. wyrok SN z dnia 5 lipca 2006 r., IV CSK 98/06, LEX nr 459229). W niniejszej sprawie został zgromadzony bogaty materiał dowodowy, który wystarczał do merytorycznego jej rozstrzygnięcia. Nadto należy zauważyć, iż strona pozwana - wzywana do obowiązkowego stawienia pod rygorem pominięcia dowodu z przesłuchania nie stawiała się na żaden z wyznaczonych terminów. Brak było również po stronie pozwanej przeszkód, np. zdrowotnych czy innych, do stawienia się na terminie rozprawy, o żadnej z takich przeszkód Sąd nie został powiadomiony, również na dzień zamknięcia rozprawy. Dlatego też Sąd ograniczył dowód z przesłuchania stron do przesłuchania powoda pomijając dowód z zeznań strony pozwanej.

Sąd nie uwzględnił wniosku strony pozwanej o zawieszenie postępowania na podstawie art.177 § 1 pkt.1 k.p.c. w związku ze złożeniem do Trybunału Konstytucyjnego przez Związek (...) wniosku o kontrolę konstytucyjności norm prawnych z art.21 a ustawy o czasie pracy kierowców, art. 77⁵ § 2-5 k.p., oraz przepisów dwóch kolejnych rozporządzeń Ministra Pracy i Polityki Społecznej z 2002 roku i 2013 roku w sprawie należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej - w zakresie naruszenia przez te normy przepisów Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej - jako nie mający oparcia w treści fakultatywnego przepisu art.177 § 1 pkt.1 k.p.c.

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Rejonowy zważył, iż powództwo zasługuje na uwzględnienie.

Na wstępie odnotować należy zmianę stanu prawnego zaistniałą po wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 24 listopada 2016 roku wydanego w sprawie o sygn. akt K 11/15. W orzeczeniu tym Trybunał Konstytucyjny stwierdził, że art. 21a ustawy z 16 kwietnia 2004 r. o czasie pracy kierowców w związku z art. 77⁵ § 2, 3 i 5 ustawy z 26 czerwca 1974 r. - Kodeks pracy w związku z § 16 ust. 1, 2 i 4 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z 29 stycznia 2013 r. w sprawie należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej w zakresie, w jakim znajduje zastosowanie do kierowców wykonujących przewozy w transporcie międzynarodowym, jest niezgodny z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Trybunał Konstytucyjny stwierdził również, że art. 21a ustawy z 16 kwietnia 2004 r. powołanej w punkcie 1 w związku z art. 77⁵ § 2, 3 i 5 ustawy z 26 czerwca 1974 r. powołanej w punkcie 1 w związku z § 9 ust. 1, 2 i 4 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z 19 grudnia 2002 r. w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej poza granicami kraju w zakresie, w jakim znajduje zastosowanie do kierowców wykonujących przewozy w transporcie międzynarodowym, jest niezgodny z art. 2 Konstytucji.

W pisemnych motywach wyroku Trybunału Konstytucyjnego zwrócono uwagę, że przepisy ustawy o czasie pracy kierowców stanowią szczególną regulację w stosunku do Kodeksu pracy, a zatem zgodnie z generalną zasadą *lex specialis derogat legi generali*, mają pierwszeństwo wobec regulacji kodeksowych. Kodeks pracy ma do nich zastosowanie posiłkowo w zakresie w nich nieuregulowanym. Doprowadziło to do sytuacji, że szersza definicja podróży służbowej w stosunku do kierowców, niż wynikająca z art. 77⁵ § 1 k.p., powoduje stosowanie do nich regulacji dotyczącej incydentalnych podróży służbowych pracowników sektora administracji. Stąd, w ocenie Trybunału, uregulowanie należności na pokrycie kosztów związanych z podróżą służbową wymaga stworzenia odrębnych przepisów, gdyż obecne kaskadowe odesłania nie utrzymują standardów konstytucyjnych.

Skutkiem orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego negatoryjnego (to jest o niezgodności danego przepisu z Konstytucją) jest utrata mocy obowiązującej przepisu niezgodnego z Konstytucją. Skutek ten następuje z dniem wejścia w życie orzeczenia lub też w innym terminie określonym w wyroku Trybunału. Cały akt normatywny lub jego część (konkretnie oznaczone przepisy), które zostały uznane przez Trybunał za niezgodne z Konstytucją zostają usunięte z systemu prawa i przestają być jego elementem. Skutek ten następuje bez ingerencji jakichkolwiek innych organów Państwa z chwilą publikacji wyroku Trybunału w dzienniku urzędowym. Skutek wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 24 listopada 2016 roku jest wobec tego taki, że od dnia 29 grudnia 2016 r. (to jest daty ogłoszenia wyroku Trybunału w Dzienniku Ustaw) nie może być stosowany przepis art. 21a ustawy o czasie pracy kierowców w związku z art. 77⁵ § 2, 3 i 5 kodeksu pracy, w związku z przepisami rozporządzeń o podróżach służbowych pracowników sfery budżetowej.

Wobec powyższego, wyłania się zagadnienie prawne, czy po wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 24 listopada 2016 r., brak jest regulacji, ustalających prawo kierowcy w transporcie międzynarodowym, w związku z podróżą służbową do wynagrodzenia, jak i jego wysokości, a tym samym nie istnieją podstawy do zwrotu kosztów noclegów w razie ich niezapewnienia, czy też waząc na pozostałe, a obowiązujące regulacje prawne, istnieje ciąg podstaw prawnych uzasadniających *de facto* obowiązek rekompensowania pracownikowi (kierowcy) kosztów związanych z podróżą służbą. Odpowiedź na powyższe zagadnienie została udzielona przez Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 21 lutego 2017 r. sygn. I PK 300/15 (opubl. Legalis Numer 1577915). W przywołanym orzeczeniu Sąd Najwyższy opowiedział się za rozwiązaniem opartym na wykładni art. 2 pkt. 7 ustawy o czasie pracy kierowców, zgodnie z którym to przepisem podróży służbowe to każde zadanie służbowe polegające na wykonywaniu, na polecenie pracodawcy przewozu drogowego poza miejscowość, o której mowa w pkt 4 lit. a (to jest siedziba pracodawcy lub miejsce prowadzenia działalności przez pracodawcę), lub wyjazdu poza miejscowość, o której mowa w pkt 4 lit. a, w celu wykonania przewozu drogowego.

Jak zauważył Sąd Najwyższy, przywołany przepis, formułuje definicję podróży służbowej i nie stanowił przedmiotu kontroli konstytucyjnej, a więc nadal obowiązuje w systemie prawa. Sąd Najwyższy zwrócił uwagę, że immanentną cechą podróży służbowych są wydatki po stronie pracownika, które ostatecznie powinien zrekompensować pracodawca. Idea stosunku pracy opiera się na ryzyku ekonomicznym podmiotu zatrudniającego. Oznacza to, że jeśli decyzja pracodawcy (polecenie wyjazdu) powoduje powstanie dodatkowych kosztów po stronie pracownika, to obowiązkiem zatrudniającego jest ich zwrot. Dodanie do systemu prawa odrębnej definicji podróży służbowej modyfikuje jedynie kodeksowy zakres jej znaczenia. W żaden sposób nie tworzy wyjątku od zasady, że koszty podróży służbowej kierowcy nie będą zwracane. Wręcz przeciwnie, wprowadzenie odrębnej definicji, oznacza objęcie nim w sposób szerszy - niż dotychczas - określonej grupy wykonujących pracę podporządkowaną. W tej sytuacji brak regulacji (zasad zwrotu tych kosztów) w ustawie o czasie pracy kierowców obliuguje do ich rekompensaty za pomocą powszechnie obowiązujących przepisów prawa pracy. Powszechnym przepisem prawa pracy jest art. 77⁵ § 1 k.p. Odwołanie do podstawowej regulacji prawa pracy jest naturalne, zwłaszcza że art. 21a ustawy o czasie pracy kierowców nie obejmował swym zakresem tej regulacji.

Z przywołanym poglądem Sądu Najwyższego pozostaje w zgodzie stanowisko Sądu Najwyższego wyrażone w kolejnym orzeczeniu wydanym już po zapadnięciu wyroku Trybunału Konstytucyjnego, a mianowicie wyroku z dnia 9 marca 2017 roku sygn. I PK 309/15 (opubl. Legalis Numer 1587049). W orzeczeniu tym, biorąc pod uwagę utratę

domniemania zgodności z Konstytucją przepisów wskazanych w wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 24 listopada 2016 r. w sprawie K 11/15, Sąd Najwyższy uznał, że do stanów faktycznych poczynając od 3 kwietnia 2010 r., do kierowców w transporcie międzynarodowym, z mocy art. 4 i art. 2 ust. 7 ustawy o czasie pracy kierowców należy stosować art. 77⁵ § 1 k.p., zgodnie z którym pracownikowi wykonującemu na polecenie pracodawcy zadanie służbowe poza miejscowością, w której znajduje się siedziba pracodawcy, lub poza stałym miejscem pracy przysługują należności na pokrycie kosztów związanych z podróżą służbową. W przypadku zaś firm transportowych, nienależących do sfery budżetowej, należności te i warunki ich wypłacania powinny zostać unormowane w układzie zbiorowym pracy lub w regulaminie wynagradzania albo w umowie o pracę (w myśl art. 77⁵ § 3 k.p.). Cechą stosunku pracy jest bowiem ryzyko ekonomiczne pracodawcy. Jak podkreślił Sąd Najwyższy oznacza to, że jeśli decyzja pracodawcy (polecenie wyjazdu) powoduje powstanie dodatkowych kosztów, nieobjętych wynagrodzeniem zasadniczym pracownika, to obowiązkiem zatrudniającego jest ich zwrot. Dodanie do systemu prawa odrębnej definicji podróży służbowej (w art. 2 ust. 7 ustawy o czasie pracy kierowców) modyfikuje jedynie kodeksowy zakres jej znaczenia. Wprowadzenie odrębnej definicji oznacza objęcie nią w sposób szerszy - niż dotychczas - określonej grupy wykonujących pracę podporządkowaną. W tej sytuacji brak regulacji (zasad zwrotu tych kosztów) w ustawie o czasie pracy kierowców obliguje do ich rekompensaty w drodze regulacji zakładowych, które powinny uwzględniać (również w postaci ryczałtowej) rekompensatę takich dodatkowych, rzeczywistych kosztów.

Należy, w tym miejscu, zauważyć, że zgodnie z **art. 9 § 1 k.p.** źródłem prawa pracy są nie tylko przepisy Kodeksu pracy oraz przepisy innych ustaw i aktów wykonawczych, określające prawa i obowiązki pracowników i pracodawców, a także postanowienia układów zbiorowych pracy i innych opartych na ustawie porozumień zbiorowych, regulaminów i statutów określających prawa i obowiązki stron stosunku pracy. Źródłami prawa pracy są bez wątpienia regulaminy wynagradzania, ale też postanowienia umów o pracę. Odzwierciedleniem tej reguły na gruncie przepisów o podróży służbowej jest **art. 77⁵ § 3 k.p.**. Ustanawia on normatywną podstawę do uregulowania danej kwestii w układzie zbiorowym pracy lub regulaminie wynagradzania albo w umowie o pracę, jeżeli pracodawca nie jest objęty układem zbiorowym pracy lub nie jest zobowiązany do ustalenia regulaminu pracy.

Z kolei **art. 77⁵ § 5 k.p.** przewiduje, że gdy układ zbiorowy pracy, regulamin wynagradzania lub umowa o pracę nie zawiera postanowień, o których mowa w § 3, pracownikowi przysługują należności na pokrycie kosztów podróży służbowej odpowiednio według przepisów, o których mowa w § 2. W uzasadnieniu przywołanego na wstępie wyroku z dnia 21 lutego 2017 r. sygn. I PK 300/15 Sąd Najwyższy dokonał analizy tego przepisu i po pierwsze zauważył, że przepis ten posługuje się zwrotem „nie zawiera postanowień, o których mowa w § 3”. Chodzi więc o sytuację, w której zakładowe źródła prawa pracy nie regulują należności z tytułu podróży służbowej. Przy czym jak – jak podkreślono w uzasadnieniu omawianego orzeczenia - brak regulacji należy dekodować rodzajowo, tzn. jeżeli pracodawca ureguje kwestię diet, a pomija inne koszty podróży, to oznacza że u pracodawcy nie ma postanowień, o których mowa w **art. 77⁵ § 3 k.p.** Po drugie, występujący w tym przepisie zwrot „na pokrycie kosztów podróży” nie powinien być interpretowany tylko jako zwrot udokumentowanych kosztów podróży. Przede wszystkim odesłanie do przepisów rozporządzenia pozwala dostrzec, że na zwrot kosztów podróży składają się: diety, zwrot kosztów przejazdów i dojazdów, noclegów i innych wydatków, określonych przez pracodawcę odpowiednio do uzasadnionych potrzeb (§ 2 rozporządzenia). Stąd użyte przez ustawodawcę **w art. 77⁵ § 3 k.p.** sformułowanie „na pokrycie kosztów podróży” ma szeroki kontekst i obejmuje wszelkie koszty (należności), jakich rekompensaty może oczekiwać pracownik. Podstawowym zaś kosztem, związanym z podróżą służbową, jest koszt noclegu.

W omawianym orzeczeniu Sąd Najwyższy jednoznacznie stwierdził, że formuła § 9 ust. 1 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z 19 grudnia 2002 roku w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej poza granicami kraju opiera się na zasadzie zwrotu kosztów w wysokości stwierdzonej rachunkiem w wysokości limitu określonego w załączniku do rozporządzenia. Zaniechanie przedłożenia rachunku nie oznacza braku kosztów noclegu po stronie pracownika, a nocleg w kabinie pojazdu nie może być uznany za zapewnienie bezpłatnego noclegu. Brak rachunku za nocleg oznacza, że pracownikowi przysługuje ryczałt za nocleg w wysokości 25

% limitu. Racjonalność tego rozwiązania oznacza, że faktycznie wybór należy do pracownika, który albo przedkłada rachunek albo uzyskuje prawo do ryczałtu.

W uzasadnieniu **wyroku z dnia 21 lutego 2017 roku Sąd Najwyższy** przypomniał nadto jaka była sytuacja prawna kierowców przed nowelizacją ustawy o czasie pracy kierowców, tj. przed dniem 3 kwietnia 2010 roku. Do czasu wejścia w życie tej noweli nie obowiązywał bowiem **art. 21a ustawy o czasie pracy kierowców**, a ich podróże nie stanowiły podróży służbowych w rozumieniu art. 77⁵ § 1 k.p.. Jednak uchwała z dnia 12 czerwca 2014 r., II PZP 1/14 przesądziła, że zwrot kosztów noclegu kierowca powinien otrzymać według reguł takich jak w podróży służbowej, mimo iż ustawa dopiero od 3 kwietnia 2010 r. kwalifikuje pracę kierowców, jako podróż służbową. Za okres wcześniejszy prawnej przeszkody nie stanowiła uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 19 listopada 2008 r., II PZP 11/08, na co zwrócono uwagę w wyroku Sądu Najwyższego z 18 stycznia 2013 r., II PK 144/12.

Aktualnie – jak zaakcentował Sąd Najwyższy - mamy podobną sytuację, w której **art. 21a ustawy o czasie pracy kierowców** nie obowiązuje zakresowo, co nie wyklucza zasadności roszczeń kierowców z tytułu roszczeń związanych z podróżą służbową, przy pełnej aprobacie retrospektywnych skutków wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 24 listopada 2016 r. Agregacja powyższych argumentów doprowadziła Sąd Najwyższy do wniosku, że **po wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 24 listopada 2016 r., K 11/15, nie stosuje się art. 21a ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o czasie pracy kierowców, ale stosuje się art. 77⁵ § 5 k.p. w przypadku, gdy pracodawca nie uregulował zasad zwrotu należności z tytułu podróży służbowej w układzie zbiorowym pracy, regulaminie wynagradzania lub umowie o pracę.**

Przenosząc powyższe na grunt rozpoznawanej sprawy stwierdzić należy, że w powód zatrudniony na stanowisku kierowcy bezspornie przebywał w podróżach służbowych, gdyż na polecenie pracodawcy wykonywał zadania związane z transportem, powodujące konieczność wyjazdu poza miejscowość, w której znajduje się siedziba pracodawcy lub poza stałe miejsce pracy. Powód nie był pracownikiem zatrudnionym w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej, a zatem w myśl art. 77⁵ § 3 k.p. warunki wypłacania należności z tytułu podróży służbowej winny w jego przypadku zostać określone w układzie zbiorowym pracy lub w regulaminie wynagradzania albo w umowie o pracę.

W sprawie przy tym ustalono, że powód – będący pracownikiem pozwanej od dnia 30 listopada 2009 roku - zgodnie z zawartymi z pracodawcą umowami o pracę obok wynagrodzenia zasadniczego otrzymywał składnik określany jako „diety z tytułu podróży służbowej poza terenem kraju”. Od 21 marca 2008 roku u pozwanej obowiązywał regulamin wynagradzania, zgodnie z którym kierowcom przysługiwały diety w zryczałtowanej wysokości. Dieta za każdy dzień pobytu w podróży służbowej poza granicami kraju wyniosła wówczas 40 Euro i zgodnie z § 7 pkt. 4 Regulaminu wynagradzania służyła pokryciu niezbędnych kosztów wyżywienia i innych drobnych wydatków. Co wymaga podkreślenia ani regulamin wynagradzania ani wiążąca strony umowa o pracę nie regulowały zasad zwrotu kosztów noclegów. W świetle przywołanego wyżej orzecznictwa, które Sąd Rejonowy podziela, zastosowanie w takim układzie zgodnie z art. 77⁵ § 5 k.p. odnośnie wysokości należnego ryczałtu za nocleg odbyty za granicą ma regulacja rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 19 grudnia 2002 roku w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej poza granicami kraju - do podróży odbytych w okresie do 28 lutego 2013 roku i regulacja rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej w sprawie należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej - do podróży odbytych w okresie od 1 marca 2013 roku.

Zgodnie z treścią, złożonego do akt sprawy, nowego regulaminu, obowiązującego u pozwanej od dnia 8 listopada 2012 roku, kierowcom przysługiwał zwrot kosztów noclegów w zryczałtowanej wysokości, przy czym zryczałtowana dieta za każdy dzień pobytu w podróży służbowej poza granicami kraju została ustalona na kwotę 30 Euro, natomiast zryczałtowany koszt noclegu poza granicami kraju został ustalony na kwotę 10 Euro. Zgodnie z kolejną zmianą regulaminu wynagradzania z dnia 1 stycznia 2013 roku wysokość diety za dobę podróży służbowej poza granicami kraju została utrzymana na poziomie 30 Euro, natomiast za nocleg miał przysługiwać zwrot kosztów w wysokości

stwierdzonej rachunkiem hotelowym, w granicach ustalonego na ten cel limitu na nocleg w hotelu poza granicami kraju określonego w załączniku do Rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 29 stycznia 2013 roku w sprawie należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej, a w razie nieprzedłożenia rachunku za nocleg - przysługuje ryczałt w wysokości 15 Euro za każdy nocleg.

Nie można, w tym miejscu, podzielić argumentacji strony pozwanej podniesionej w odpowiedzi na pozew jakoby sporne świadczenie nazwane w regulaminie wynagradzania dietą od początku obejmowało wszystkie świadczenia z tytułu zwiększonych kosztów utrzymania i noclegów w związku z wykonywanym przez powoda międzynarodowym transportem samochodowym. Wbrew twierdzeniom pozwanego postanowienia regulaminu wynagradzania – w brzmieniu obowiązującym na dzień podpisywania przez powoda umów o pracę z pozwaną, w tym ostatniej umowy zawartej w dniu 29 lutego 2012 roku na czas nieokreślony – nie uprawniają do twierdzenia, że kwota ta obejmowała zarówno dietę (rozumianą jako należności na pokrycie kosztów wyżywienia) jak i należny kierowcy ryczałt za noclegi. Na takie rozumienie spornego składnika kosztów podróży nie pozwala chociażby jednoznaczny zapis Regulaminu wynagradzania w wersji z dnia 21 marca 2008 roku, gdzie w § 7 pkt. 4 stwierdzono, że dieta w zryczałtowanej wysokości służy pokryciu niezbędnych kosztów wyżywienia i innych drobnych wydatków. Wskazać przy tym należy, że także na drukach zawierających rozliczenia zagranicznej podróży służbowej pracodawca nie dokonywał rozróżnienia na kwotę diety i ryczałtu za nocleg – takie rozróżnienie pojawiło się dopiero od września 2013 roku. Stanowisko przedstawione w odpowiedzi na pozew, wskazuje przy tym, iż zdaniem pracodawcy ryczałt za nocleg kierowcom się nie należał z uwagi zapewnione miejsce do spania w pojeździe. Podniesiono również okoliczność, że powód nigdy nie przedstawiał pracodawcy rachunków za hotel czy inne miejsca noclegowe i nie zażądał zwrotu tych kosztów, co według pozwanej świadczyło, iż powód godził się na taką formę i warunki odpoczynku. Powyższe zdaniem Sądu dowodzi, że zamiarem stron w dacie nawiązywania stosunku pracy przez powoda było to aby ustalona regulaminem wynagradzania kwota 40 Euro obejmowała tylko i wyłącznie dietę.

Nie ma w ocenie Sądu wątpliwości co do tego, że wprowadzona u pozwanego pracodawcy z dniem 8 listopada 2012 roku zmiana była uregulowaniem mniej korzystnym dla powoda, gdyż nie tylko że obniżyła pierwotnie przyznaną dietę z kwoty 40 do 30 Euro, ale też przewidywała mniej korzystne niż powszechnie obowiązujące przepisy uregulowanie w przedmiocie należnego kierowcy ryczałtu za noclegi. Takie ewidentne pogorszenie spornych regulaminowych należności ze stosunku pracy wymagało dokonania indywidualnych wypowiedzeń obniżonych świadczeń ze stosunku pracy albo uzyskania wyraźnego porozumienia zmieniającego na niekorzyść powoda kwotę diety i ryczałtu za noclegi. Tymczasem, co potwierdzają dokumenty zawarte w aktach osobowych powoda, pomimo zmiany treści regulaminu wynagradzania począwszy od dnia 8 listopada 2012 roku powód nie otrzymał wypowiedzenia zmieniającego w tym przedmiocie.

Wymaga w tym miejscu także zauważenia, że strona pozwana, mimo podnoszonych przez powoda twierdzeń o braku skutecznie wprowadzonych u pracodawcy zmian płacowych do stosunku pracy łączącego powoda z pozwaną, nie zgłosiła żadnego dowodu na okoliczność, że każdorazowa zmiana regulaminu wynagradzania była obwieszczana na tablicy ogłoszeń, a ponadto pracownicy mogli się z nią zapoznać w dziale kadr i płac. Powód, co dowodzą dokumenty zawarte w jego aktach osobowych, został zapoznany jedynie z pierwotną wersją regulaminu wynagradzania na etapie nawiązywania stosunku pracy. Powtórne zapoznanie powoda z treścią zmienionego u pracodawcy regulaminu wynagradzania miało miejsce dopiero w sierpniu 2014 roku, czyli długo po okresie objętym żądaniem pozwu.

Niezależnie od powyższego stwierdzić należy, że sama możliwość zapoznania się z treścią zmienianych w tym zakresie postanowień regulaminów wynagradzania ani nawet „zdawanie sobie sprawy z treści łączącego strony stosunku prawnego” nie oznaczają uzyskania przez pozwanego zgody na choćby okresowe obniżone wysokości spornych należności. Samo, bowiem nawet zachowanie trybu wejścia w życie zakładowego źródła prawa pracy, jakim jest regulamin wynagradzania przez podanie go do wiadomości „w sposób przyjęty u pozwanego pracodawcy” nie prowadzi do jego normatywnego automatycznego oddziaływania w części obniżającej na niekorzyść powoda wysokość

świadczeń z tytułu podróży (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 7 lutego 2017 roku sygn. II PK 359/15, opubl. Legalis Numer 1580497).

Zgodnie z obowiązującymi normami prawnymi, korzystniejsze postanowienia układu, z dniem jego wejścia w życie, zastępują wynikające z dotychczasowych przepisów prawa pracy warunki umowy o pracę lub innego aktu stanowiącego podstawę nawiązania stosunku pracy. Natomiast postanowienia układu mniej korzystne dla pracowników wprowadza się w drodze wypowiedzenia pracownikom dotychczasowych warunków umowy o pracę lub innego aktu stanowiącego podstawę nawiązania stosunku pracy. Przy wypowiedzeniu dotychczasowych warunków umowy o pracę lub innego aktu stanowiącego podstawę nawiązania stosunku pracy nie mają zastosowania przepisy ograniczające dopuszczalność wypowiedzania warunków. Powyższa reguła wynika z art. 241¹³ k.p. i z mocy art. 77² § 5 k.p. ma odpowiednie zastosowanie do regulaminu wynagradzania.

W związku z przytoczonymi regulacjami należy uznać, iż z dniem 8 listopada 2012 roku nie nastąpiło zawarcie, nawet w sposób dorozumiany, porozumień modyfikujących treść indywidualnych stosunków pracy. Wprawdzie w życie wszedł regulamin wynagradzania, który przewidywał ryczałty za noclegi stanowiąc, że wysokość oraz zasady jego naliczania dla kierowców każdorazowo określa Prezes lub osoba upoważniona w formie zarządzenia i zawierając odesłanie do przepisów rozporządzenia o kosztach podróży służbowej pracownika, wydane zostało również zarządzenie, ale wskazać należy, iż nowe regulacje jako mniej korzystne dla pracownika niż dotychczasowe warunki winny ulec modyfikacji w drodze wypowiedzenia zmieniającego. Podkreślić jeszcze raz należy, że przepisy wewnętrzne obowiązujące w pozwanej spółce do dnia 8 listopada 2012 roku w ogóle nie przewidywały ryczałtów za noclegi, przewidziana za to była dieta w kwocie 40 Euro. Od dnia 8 listopada 2012 roku zaś przepisy wewnętrzne przewidywały zmniejszenie diety do 30 euro i wprowadzenie ryczałtu za noclegi w wysokości 10 Euro, a od 1 stycznia 2013 roku w wysokości 15 Euro. Nie można, zatem uznać, że było to uregulowanie bardziej korzystne niż powszechnie obowiązujące przepisy.

Mając na względzie to, że ryczałt za nocleg w różnych krajach kształtowany jest w różnej wysokości również nie można przyjąć, że łączna kwota diety przewidziana w przepisach wewnętrznych w każdym przypadku będzie bardziej korzystna niż przepisy wykonawcze.

Przypomnieć należy, że w orzecznictwie Sądu Najwyższego zapadłym jeszcze przed wydaniem przez Trybunał Konstytucyjny wyroku z dnia 24 listopada 2016 r., sygn. K 11/15, ugruntowane zostało stanowisko, iż zapewnienie pracownikowi - kierowcy samochodu ciężarowego odpowiedniego miejsca do spania w kabinie tego pojazdu podczas wykonywania przewozów w transporcie międzynarodowym nie stanowi zapewnienia przez pracodawcę bezpłatnego noclegu w rozumieniu § 9 ust. 4 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 19 grudnia 2002 r. w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej poza granicami kraju, co powoduje, że pracownikowi przysługuje zwrot kosztów noclegu na warunkach i w wysokości określonych w § 9 ust. 1-3 tego rozporządzenia albo na korzystniejszych warunkach i wysokości, określonych w umowie o pracę, układzie zbiorowym pracy lub innych przepisach prawa pracy (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 15 września 2015 r. sygn. II PK 248/14, opubl. Legalis Numer 1341807; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 25 maja 2016 r. sygn. akt II PK 111/15, opubl. Legalis Numer 1482779). Wymaga w tym miejscu podkreślenia, że powyższy pogląd został w pełni zaakceptowany przez Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 21 lutego 2017 r. sygn. I PK 300/15.

Przenosząc powyższe na grunt rozpoznawanej sprawy wskazać należy, iż obowiązujący u pozwanego pracodawcy przepis wewnętrzny nie przewidywał prawa do ryczałtu za nocleg, które to unormowanie uznać należy za uregulowanie mniej korzystne dla pracownika. Samo zaś ustalenie, że pracodawca nie zapewniał bezpłatnego noclegu - w świetle przywołanego orzecznictwa - w ocenie Sądu przesądza o zasadności roszczenia o ryczałty za noclegi.

W przypadku ryczałtu, bez znaczenia jest to, czy i w jakiej wysokości pracownik poniósł koszty noclegu. Formuła § 9 ust. 1 rozporządzenia z 19 grudnia 2002 r. (i odpowiednio § 16 rozporządzenia z 29 stycznia 2013 r.) opiera się na zasadzie zwrotu kosztów w wysokości stwierdzonej rachunkiem w wysokości limitu określonego w załączniku do

rozporządzenia. Zaniechanie przedłożenia rachunku nie oznacza braku kosztów noclegu po stronie pracownika, a nocleg w kabinie pojazdu nie może być uznany za zapewnienie bezpłatnego noclegu. Brak rachunku za nocleg oznacza, że pracownikowi przysługuje ryczałt za nocleg w wysokości 25 % limitu. Racjonalność tego rozwiązania oznacza, że faktycznie wybór należy do pracownika, który albo przedkłada rachunek albo uzyskuje prawo do ryczałtu (tak Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z dnia 21 lutego 2017 r. sygn. I PK 300/15).

Mając powyższe na względzie, Sąd orzekł, jak w punkcie 1 wyroku. Zasądzone kwoty wynikają z wniosków opinii biegłego z zakresu rachunkowości w takim wariantcie, że pozwany nie wypłacał w spornym okresie żadnych świadczeń z tytułu ryczałtów za noclegi, zaś kwoty ryczałtu zostały ustalone według zasad wynikających z aktualnie obowiązujących przepisów dotyczących podróży służbowych za granicą dla pracowników sfery budżetowej

O odsetkach od zasądzonej kwoty Sąd orzekł na podstawie art. 481 § 1 k.c. w zw. z art. 300 k.p. W umowie o pracę strony przewidziały termin płatności wynagrodzenia za pracę łącznie z dietami z tytułu podróży służbowej poza terenem kraju nie później niż do dnia 10-go każdego miesiąca kalendarzowego, następującego po miesiącu, za który wynagrodzenie przysługuje. Z tego względu roszczenie powoda zasądzenia odsetek od 11 – go dnia każdego następującego miesiąca, należało uznać za zasadne i Sąd przyznał odsetki zgodnie z treścią żądania.

Sąd umorzył postępowanie na podstawie art. 355 §1 k.p.c w zw. z art. 203 k.pc., w zakresie w jakim powód cofnął powództwo ze zrzeczeniem się roszczenia.

O kosztach procesu Sąd orzekł na podstawie art. 100 k.p.c. dokonując ich stosunkowego rozdzielania.

Na koszty poniesione przez każdą stronę złożyły się wydatki związane z ustanowieniem pełnomocnika w kwocie po 1.800 złotych (§ 12 ust. 1 pkt. 2 w zw. z § 6 ust. 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności adwokatów oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej ustanowionego z urzędu - Dz.U. Nr 163, poz. 1348 ze zm ze zm.). Suma kosztów w procesie wyniosła zatem kwotę 3.600 zł. Powód wygrał sprawę w 92 %, a przegrał w 8 %. Powód powinien wobec tego ponieść, stosownie do przegranej, koszty w wysokości 288 zł a poniósł w kwocie 1.800 zł. Pozwana winna wobec tego zwrócić powodowi kwotę 1.512 zł.

Na podstawie art. 113 ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 roku o kosztach sądowych kosztami sądowymi, których strona nie miała obowiązku uiścić lub których nie miał obowiązku uiścić kurator albo prokurator, sąd w orzeczeniu kończącym sprawę w instancji obciąży przeciwnika, jeżeli istnieją do tego podstawy, przy odpowiednim zastosowaniu zasad obowiązujących przy zwrocie kosztów procesu. Zgodnie z powyższą zasadą Sąd obciążył pozwaną spółkę kosztami sądowymi, na które złożyły się opłata od pozwu w wysokości 2.061 zł (5% z 41.217,56 zł) oraz wydatki związane z wynagrodzeniem biegłego w kwocie 1.612,11 zł (obliczone stosunkowo do przegranej, to jest 92 % z kwoty wynagrodzenia biegłego 1.274,40 zł – postanowienie na k. 152 i kwoty 477,90 – postanowienie na k. 165).

Sąd nadał wyrokowi rygor natychmiastowej wykonalności do kwoty jednomiesięcznego wynagrodzenia powodów na podstawie art. 477² § 1 k.p.c.

Apelację od powyższego orzeczenia w zakresie pkt 1,3,4, i 5 wniosła strona pozwana.

Zaskarżonemu wyrokowi zarzucono:

1. naruszenie prawa materialnego

a. art. 190 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej poprzez wydanie rozstrzygnięcia w sprawie na podstawie przepisów, które mocą wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 24.11.2016 r. sygn. akt. K 11/15 zostały usunięte z systemu prawa i nie mogą stanowić podstawy roszczeń powoda;

b. art. 2 pkt 7 ustawy o czasie pracy kierowców w związku z art. 77⁵ § 2, §3, §5 k.p. w zw. z § 9 ust. 1, ust. 4 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 19 grudnia 2002 r. w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu

podróży służbowej poza granicami kraju oraz § 8 ust. 1 i ust. 3 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 29 stycznia 2013 r. w sprawie należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej

c. art. 77⁵ § 3 i 4 k.p. w zw. z § 8 ust. 1 i ust. 3 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 29 stycznia 2013 roku w sprawie należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej poprzez ich błędną wykładnię i uznanie, że zgodnie z powołanymi przepisami prywatny przedsiębiorca musi ustalić wysokość świadczeń z tytułu podróży służbowej na poziomie nie niższym niż, wynikające z powołanych wyżej aktów wykonawczych, podczas gdy minimalnym standardem, poniżej którego pracodawca nie może ustalić wysokości tych świadczeń jest wysokość diety, która nie może być niższa niż dieta z tytułu podróży służbowej na obszarze kraju określona dla pracownika, o którym mowa w art. 77⁵ § 2 k.p.;

d. art. 77 § 3 - 5 k.p. w zw. z § 8 ust. 1 i ust. 3 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 29 stycznia 2013 roku w sprawie należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej poprzez ich błędną wykładnię, która doprowadziła Sąd do uznania, że pracownikowi przysługuje wypłata ryczałtu za nocleg bez względu na fakt poniesienia realnych kosztów, pomimo użycia przez ustawodawcę określenia „zwrot kosztów noclegu”;

e. art. 8 ust. 2 i ust. 8 rozporządzenia (WE) nr 561/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 15 marca 2006 roku w sprawie harmonizacji niektórych przepisów odnoszących się do transportu drogowego poprzez ich błędną wykładnię, polegającą na uznaniu, że przepis zobowiązuje pracodawcę do zapewnienia pracownikowi - kierowcy noclegu poza kabiną pojazdu, podczas gdy wykładnia językowa i systemowa prowadzi do wniosku, że kierowca dobowy odpoczynek może wykorzystywać w pojeździe, o ile pojazd posiada odpowiednie miejsce do spania i pojazd znajduje się na postoju;

f. art. 14 ust. 1 ustawy o czasie pracy kierowców poprzez jego błędną wykładnię i uznanie, że powód, który nocował w kabinie i nie ponosił z tego tytułu żadnych kosztów nie miał zapewnionego przez pracodawcę noclegu, podczas gdy przepis ten stanowi, że dobowy odpoczynek może być wykorzystany w pojeździe, jeżeli pojazd znajduje się na postoju i jest wyposażony w miejsce do spania;

- g. art. 8 k.p. poprzez jego niezastosowanie i zasądzenie od pozwanej na rzecz powoda kwot z tytułu ryczałtów za noclegi, w sytuacji, gdy roszczenie powoda stanowi nadużycie prawa i sprzeczne jest ze społeczno - gospodarczym przeznaczeniem tego prawa, gdyż powód w podróży służbowej nocował w przystosowanej kabinie, nie ponosił żadnych kosztów z tego tytułu, godził się na taką formę odbywania noclegu.

Mając powyższe na uwadze skarżący wniósł o zmianę wyroku i oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie od powoda na rzecz pozwanej kosztów postępowania wg norm przepisanych oraz o zasądzenie od powoda na rzecz pozwanej kosztów postępowania przed sądem II instancji według norm przepisanych.

W odpowiedzi, pełnomocnik powoda wniósł o oddalenie apelacji i zasądzenie od pozwanej na rzecz powoda kosztów postępowania apelacyjnego wg norm przepisanych.

Sąd Okręgowy w Łodzi zważył, co następuje:

Apelacja jest uzasadniona i skutkuje zmianą zaskarżonego wyroku i oddaleniem powództwa.

Zaskarżony wyrok nie mógł zostać utrzymany w mocy z uwagi na zmianę stanu prawnego po wydaniu w dniu 24 listopada 2016 roku wyroku Trybunału Konstytucyjnego.

Podstawą dochodzonego w niniejszej sprawie roszczenia **był § 9 Rozporządzenia Ministra** Pracy i Polityki Społecznej z dnia 19 grudnia 2002 roku w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej poza granicami kraju (DZ U 2002, Nr 236, POZ. 1991 z późn. zm.). Odniesienie do cytowanego Rozporządzenia w

kontekście kierowców w transporcie międzynarodowym jest oparte na **art. 2 pkt 7 oraz art. 21a** ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o czasie pracy kierowców (Dz. U. z 2012 roku, poz. 1155 ze zm). Zgodnie z treścią **art. 2 pkt 7** cytowanej ustawy za podróż służbową rozumie się każde zadanie służbowe polegające na wykonywaniu na polecenie pracodawcy przewozu drogowego poza miejscowość, w której pracodawca ma siedzibę lub inne miejsce prowadzenia działalności przez pracodawcę, w szczególności filie, przedstawicielstwa i oddziały w celu wykonania przewozu drogowego. Artykuł 21 a cytowanej ustawy wskazuje natomiast, że kierowcy w podróży służbowej przysługują należności na pokrycie kosztów związanych z wykonaniem zadania służbowego, ustalone na zasadach **art. 77⁵ § 3-5** k.p.. **Artykuł 77⁵ § 3-5 k.p.** wskazuje natomiast, że warunki wypłacania należności z tytułu podróży służbowej pracownikowi zatrudnionemu u innego pracodawcy niż wymieniony w § 2 określa się w układzie zbiorowym pracy, regulaminie wynagradzania albo w umowie o pracę, jeżeli pracodawca nie jest objęty układem zbiorowym pracy lub nie jest obowiązany do ustalenia regulaminu wynagradzania. Jednocześnie ustawodawca w kodeksie pracy wskazał, że wysokość diety nie może być niższa od diety ustalonej na obszarze kraju określonej dla pracownika, o którym mowa w art. 77 § 2 k.p.. W art. 77 § 5 k.p. zapisano, że w sytuacji gdy układ zbiorowy pracy, regulamin wynagradzania lub umowa o pracę nie zawiera postanowień o których mowa w § 3 pracownikowi przysługują należności na pokrycie kosztów podróży służbowej odpowiednio według przepisów **art. 77 § 2 k.p.**

Mając powyższe na uwadze istotną w niniejszej sprawie jest ocena ocena skutków wyroku **Trybunału Konstytucyjnego z dnia 24 listopada 2016 roku wydanego w sprawie k 11/15/ Dz. U. Z 2016 POZ. 2206/**, w którym stwierdzono, że art. 21a cytowanej ustawy o czasie pracy kierowców w zw. z art. 77⁵ § 2, 3 i 5 k.p. w związku z § 16 ust. 1, 2 i 4 rozporządzenia ministra Pracy i Polityki Społecznej z 29 stycznia 2013 r. w sprawie należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej w zakresie w jakim znajduje zastosowanie do kierowców wykonujących przewozy w transporcie międzynarodowym jest niezgodny z art. 2 Konstytucji RP oraz w punkcie 2 wyroku stwierdził, że art. 21a ustawy o czasie pracy kierowców w zw. z art. 77⁵ par 2, 3 i 5 kodeksu pracy w związku z par 9 ustęp 1, 2 i 4 Rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 19 grudnia 2002 r. w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej poza granicami kraju w zakresie w jakim znajduje zastosowanie do kierowców wykonujących przewozy w transporcie międzynarodowym **jest niezgodny z art. 2 Konstytucji.**

Zgodnie z art. 190 ustęp 1 i 2 Konstytucji RP orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego mają moc powszechnie obowiązującą i są ostateczne, a ponadto podlegają niezwłocznemu ogłoszeniu we właściwym organie urzędowym. Orzeczenie Trybunału wchodzi w życie z dniem ogłoszenia chyba że Trybunał określi inny termin utraty mocy wiążącej aktu normatywnego. W razie stwierdzenia niekonstytucyjności aktu normatywnego moc wiążąca orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego oznacza, że od chwili ogłoszenia orzeczenia akt ten nie może być stosowany. Na gruncie niniejszego orzeczenia stwierdzić należy, że od dnia 29 grudnia 2016 roku - data ogłoszenia wyroku w Dzienniku Ustaw nie może być stosowany art. 21a ustawy o czasie pracy kierowców.

Zauważyć należy, że Trybunał Konstytucyjny w uzasadnieniu orzeczenia zakresowego dotyczącego stwierdzenia niezgodności z Konstytucją przepisów odnoszących się do kierowców w transporcie międzynarodowym, w kontekście uregulowania zawartego w art. 21a ustawy wywiódł, że ustawodawca decydując się na uregulowanie podróży służbowej, odrębnie od przepisów ogólnych kodeksu pracy, powinien kierować się uzasadnioną potrzebą przyjęcia odmiennych rozwiązań prawnych wobec danej grupy pracowników, ponieważ bez takiego działania naraża się na zarzut niekonstytucyjnego zróżnicowania sytuacji prawnej podmiotów prawa. W art. 2 pkt 7 ustawy o czasie pracy kierowców nie dokonano wyodrębnienia podróży służbowej kierowców w kontekście szczególnego rodzaju wykonywanej przez nich pracy, zaś powyższy przepis jest bezwzględnie związany z dokonaną przez Trybunał Konstytucyjny interpretacją przepisu art. 21a ustawy o czasie pracy kierowców. Zauważyć należy, że w cytowanym uzasadnieniu wyroku Trybunał Konstytucyjny jasno i wyraźnie wskazał, że uregulowanie należności na pokrycie kosztów związanych z wykonywaniem przez kierowcy pracy

w permanentnej podróży wymaga stworzenia odrębnych przepisów dla tej grupy pracowników. Trybunał uznał, że dotychczasowe rozwiązania ustawowe muszą być uznane za pozorne, albowiem sposób ukształtowania należności dla kierowców wynika nadal z przepisów kodeksowych. Podkreślić należy, że w omawianym kontekście Trybunał Konstytucyjny definitywnie stwierdził, że potraktowanie w sposób identyczny podmiotów nierównych, a mianowicie pracownika administracji i kierowców w transporcie międzynarodowym a z drugiej strony pracodawców - należy uznać za wadliwe z punktu widzenia konstytucyjnej zasady równości oraz poszanowania negocjacyjnego systemu określania poziomu wynagrodzenia i diet. Trybunał Konstytucyjny ocenił także, że przesądzenie przez ustawodawcę, że art. 77⁵ § 3-5 kodeksu pracy i wydane na podstawie art. 77⁵ § 2 k.p. przepisy wykonawcze mają mieć zastosowanie do każdego przewozu w transporcie wykonanego przez kierowcę jest sprzeczne z ratio legis tych przepisów i świadczy o nieadekwatności przyjętego środka w stosunku do regulowanej dziedziny. W wyniku uchwalenia autonomicznej definicji podróży służbowej kierowców w art. 2 pkt 7 ucpk doszło do zrównania przez ustawodawcę podróży służbowej kierowców wykonujących przewozy w transporcie drogowym, stanowiącej immanentny element ich codziennych obowiązków służbowych, oraz podróży służbowej pozostałych pracowników, dla których taka podróż nie wchodzi w zakres codziennych obowiązków i ma charakter incydentalny. Doszło zatem do zróżnicowania sytuacji prawnej kierowców w stosunku do pozostałych pracowników mobilnych - pierwsi, wykonując swoje codzienne obowiązki służbowe, są w podróży służbowej, zaś drudzy nie są.

Przepisy ustawy o czasie pracy kierowców stanowią szczególną regulację w stosunku do kodeksu pracy, a zatem zgodnie z generalną zasadą *lex specialis derogat legi generali*, mają pierwszeństwo wobec regulacji kodeksowych. Kodeks pracy ma do nich zastosowanie posiłkowo w zakresie w nich nieuregulowanym. Z uzasadnienia projektu nowelizacji ucpk z 2010 roku wynika jednoznacznie, że ustawodawca, wprowadzając do tej ustawy samodzielną definicję podróży służbowej pracownika zatrudnionego na stanowisku kierowcy, kierował się potrzebą rekompensaty zwiększonych kosztów wykonywania pracy i pobytu poza miejscem zamieszkania i miał na uwadze konieczność uregulowania kwestii świadczeń z tego tytułu " w związku ze specyfiką zawodu" kierowcy (druk sejmowy nr (...) kadencja). Słusznie zatem wskazał, że stosowne przepisy w tej sprawie powinny być zawarte w ustawie o czasie pracy kierowców, jako że świadczenia z tytułu podróży wiążą się z czasem pracy kierowców. Racjonalny ustawodawca, decydując się na odrębne od przepisów ogólnych kodeksu pracy uregulowanie definicji podróży służbowej w odniesieniu do określonej kategorii pracowników, powinien kierować się uzasadnioną potrzebą przyjęcia odmiennych rozwiązań prawnych wobec tej grupy, inaczej bowiem naraża się na zarzut niekonstytucyjnego zróżnicowania sytuacji prawnej podmiotów prawa. Jeśli ze względu na charakter wykonywanej pracy uznaje, że istnieje potrzeba odrębnej, szczególnej względem kodeksu pracy regulacji w odniesieniu do konkretnej kategorii pracowników, to ustanowienie tych przepisów powinno mieć charakter adekwatny do specyfiki wykonywanej przez nich pracy. Celem ustanowienia norm o charakterze *lex specialis* jest bowiem konieczność odmiennego od zasad ogólnych, bardziej odpowiedniego dla danego obszaru stosunków społecznych uregulowania prawnego wynikającego ze specyfiki tych stosunków. Ustanawianie przepisów o charakterze *lex specialis* samo w sobie musi uwzględniać specyfikę regulowanej dziedziny, inaczej bowiem nie ma podstaw do odstąpienia od zasad ogólnych, a działanie ustawodawcy może zostać uznane za nieracjonalne. Podróż służbowa nie może polegać na wykonywaniu uzgodnionej przez strony pracy, która ze swej istoty polega na stałym przemieszczaniu się po określonym obszarze. Pracownik realizuje wówczas zobowiązanie niewykraczające poza warunki umówione przez strony, jakie przyjął na siebie, nawiązując stosunek pracy. Inaczej należy postrzegać podróż służbową, która stanowi środek do wykonania określonego zadania służbowego poza siedzibą pracodawcy, i sama w sobie nie jest jeszcze istotą tego zadania (o takiej podróży

mowa w art. 77⁵ § 1 k.p.), a inaczej sytuację, w której istotą wykonywanej pracy jest stałe przebywanie w podróży. W odniesieniu do kierowców wykonujących przewozy w transporcie międzynarodowym należy stwierdzić, że ich zadaniem służbowym jest wykonywanie przewozu osób lub rzeczy, przebywanie w podróży jest zatem treścią obowiązku służbowego, a nie środkiem do jego wykonania. Ustawodawca, przyjmując autonomiczną definicję podróży służbowej w ustawie o czasie pracy kierowców, nie dokonał systemowego wyodrębnienia podróży służbowej kierowców, stanowiącej w istocie rodzaj wykonywanej przez nich pracy, od odbywanej doraźnie podróży służbowej pozostałych pracowników (o jakiej mowa w kodeksie pracy). Ustawodawca, uchwalając nową definicję podróży służbowej w ustawie o czasie pracy kierowców, zdecydował w istocie, że każde wykonanie przewozu drogowego przez kierowcę ma charakter podróży służbowej. Konsekwencją zaś wykonywania pracy w podróży służbowej przez kierowcę jest obowiązek pokrycia przez jego pracodawcę kosztów związanych z tą podróżą. W ten sposób, ustawodawca dokonał istotnej ingerencji w treść stosunku pracy, którego ukształtowanie, co do zasady, pozostawia się uzgodnieniom stron. W art. 77⁵ k.p. mechanizm przyznawania należności z tytułu podróży służbowej został ukształtowany systemowo. Regulacje dotyczące należności na pokrycie kosztów podróży służbowej (art. 77⁵ § 2-5 k.p.) zostały unormowane w sposób adekwatny do definicji tej podróży zawartej w § 1 tego artykułu. Minister właściwy ds. pracy, wydając rozporządzenia na podstawie art. 77⁵ § 2 k.p., miał na uwadze nie tylko ograniczony krąg pracowników, jakich miały one dotyczyć, ale również to, że dotyczyły one incydentalnych podróży służbowych (tj. takich, które nie stanowią istoty wykonywanej pracy), a w konsekwencji - incydentalnie realizowanych przez pracowników uprawnień do świadczeń z tego tytułu (oraz związanych z nimi obowiązków pracodawców). Warunki i specyfika podróży służbowych pracowników sfery budżetowej - co do zasady - niewielka liczba podróży, odbywanie ich zazwyczaj w aglomeracjach miejskich pozwalających na zapewnienie odpowiednich warunków hotelowych - są nieporównywalne z warunkami i specyfiką przebywania w podróży kierowcy w transporcie, zwłaszcza międzynarodowym (w której nierzadko pojawiają się trudności z zapewnieniem pracownikowi warunków hotelowych). Tymczasem ustawodawca wprowadził szerszą definicję podróży służbowej w stosunku do kierowców niż wynikająca z art. 77⁵ § 1 k.p. Ponadto, w odniesieniu do tak szerokiej definicji, zdecydował się na zastosowanie wobec kierowców i ich pracodawców regulacji dotyczącej incydentalnych podróży służbowych pracowników sektora administracji. Uregulowanie należności na pokrycie kosztów związanych z wykonywaniem przez kierowców pracy w permanentnej podróży wymaga stworzenia odrębnych przepisów dla tej grupy pracowników, uwzględniających w sposób rzeczywisty specyfikę ich pracy. Dotychczasowe rozwiązania szczególne, które w intencjach projektodawcy nowelizacji ucpk z 2010 r. miały tę specyfikę uwzględniać, należy uznać za pozorne. Sposób ukształtowania należności dla kierowców wynika, bowiem w dalszym ciągu z ogólnych przepisów kodeksowych. Potraktowanie w sposób identyczny w tym zakresie podmiotów nierównych - tj. pracowników sektora administracji i kierowców w transporcie (w szczególności międzynarodowym), a z drugiej strony także ich pracodawców - należy uznać za wadliwe z punktu widzenia konstytucyjnej zasady równości oraz poszanowania negocjacyjnego systemu określenia poziomu wynagrodzeń i diet. Przesądzenie przez ustawodawcę, że art. 77⁵ § 3-5 k.p. i wydane na podstawie art. 77⁵ § 2 k.p. przepisy wykonawcze mają mieć zastosowanie do każdego wykonanego przez kierowcę przewozu w transporcie, jest sprzeczne z ratio legis tych przepisów i świadczy o nieadekwatności przyjętego środka w stosunku do regulowanej dziedziny.

Sąd II instancji wskazuje także, że do stanów faktycznych, począwszy od 3 kwietnia 2010 roku, do kierowców w transporcie międzynarodowym, nie należy stosować przepisów rozporządzeń wykonawczych wydanych z upoważnienia art. 77[5] KP. Zastosowanie mają przepisy zakładowe (regulaminy wynagradzania), które nie są

korygowane przez przepisy powszechnie obowiązujące jako bardziej korzystne (art. 9 § 2 KP). Dysponowanie przez pracownika - kierowcę ,pojazdem z miejscem do noclegu, który uznał za wystarczający do odpoczynku i regeneracji sił - stosownie do art. 8 ust. 8 Rozporządzenie (WE) nr 561/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 15 marca 2006 roku w sprawie harmonizacji niektórych przepisów socjalnych odnoszących się do transportu drogowego oraz zmieniające rozporządzenia Rady (EWG) nr 3821/85 i (WE) 2135/98, jak również uchylające rozporządzenie Rady (EWG) nr 3820/85 (Dz.Urz.U.E.L Nr 102, str. 1) - umożliwiała ograniczenie w zakładowym regulaminie wynagradzania świadczeń z tytułu zagranicznej podróży służbowej do wysokiej i stałej diety, pokrywającej wszystkie niezbędne wydatki socjalne kierowcy także z tytułu noclegów.

Analiza uzasadnienia orzeczenia wydanego przez Trybunał Konstytucyjny, którego obszerny fragment został przytoczony powyżej - w ocenie Sądu Okręgowego - wyklucza możliwość dalszego stosowania przepisów rozporządzeń o podróżach służbowych jako podstawy roszczeń kierowców przez odwołanie do art. 2 ust. 7 ustawy o czasie pracy kierowców i przyjęcie, że do rekompensaty za podróż służbową będą miały zastosowanie przepisy powszechnie obowiązujące, w tym art. 77⁵ § 5 kodeksu pracy. Takie stanowisko zostało wyrażone w orzeczeniu Sądu Najwyższego z dnia 21 lutego 2017 roku wydane w sprawie I PK 300/15, ale nie można go podzielić ze względu na ewidentną sprzeczność z zapadłym wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego. Zważyć należy, że z wyroku Trybunału Konstytucyjnego jednoznacznie wynika, iż przedmiotowym orzeczeniem został zakwestionowany cały dotychczasowy mechanizm rozliczania należności z tytułu podróży służbowych kierowców, co wyklucza odwołanie się do dotychczasowych rozwiązań. Takie zaś skutki wywołuje zaakceptowanie stanowiska przyjętego w przywołanym orzeczeniu SN, albowiem prowadzi do rozliczenia kosztów podróży kierowcy w transporcie międzynarodowym według zasad tożsamyh dla pracowników sfery budżetowej, których podróże służbowe są związane z jednostkowymi wyjazdami służbowymi zaś zwrot kosztów z ich tytułu związany jest ze zwiększonymi kosztami związanymi z korzystaniem z usług hotelowych. Trybunał Konstytucyjny stanowczo podkreślił, iż przesądzenie przez ustawodawcę że art. 77⁵ § 3-5 kodeksu pracy i wydane na podstawie art. 77² § 2 kodeksu pracy przepisy wykonawcze mają mieć zastosowanie do każdego wykonanego przez kierowcę przewozu w transporcie jest sprzeczne z ratio legi tych przepisów i świadczy o nieadekwatności przyjętego środka w stosunku do regulowanej dziedziny. Proces kontroli konstytucjonalności prawa jest procesem stosowania prawa, które tradycyjnie oznacza proces decyzyjny właściwego organu państwowego do wydania konkretnej decyzji. Wynikiem decyzji jest subsumcja określonego stanu faktycznego do przepisów prawa. Rolą Trybunału Konstytucyjnego jest przeprowadzenie kontroli konstytucyjności, przy czym skutek kontroli oddziałuje na procesy stosowania prawa przez inne sądy. Z treści uzasadnienia wyroku z dnia 24 listopada 2016 roku jednoznacznie wynika, że niezgodność art. 21a ustawy o czasie pracy kierowców z Konstytucją w ujęciu zakresowym dotyczy nie tylko przepisu zaskarżonego, czyli art. 21a ustawy o czasie pracy kierowców, ale normy prawnej w rozumieniu całej konstrukcji odniesienia art. 21a do art. 77⁵ par 3-5 kodeksu pracy oraz wydanymi na podstawie tych przepisów aktami wykonawczymi. Norma badana przez Trybunał Konstytucyjny dotyczy więc kilku przepisów prawa, a nie jedynie art. 21a ustawy o czasie pracy kierowców i polega na zakwestionowaniu możliwości odesłania do rozliczania należności przysługujących kierowcom z tytułu odbycia podróży służbowej do rozliczeń przysługujących pracownikom administracji państwowej i samorządowej. W tym miejscu przypomnieć należy, że Sąd Najwyższy w sprawie o sygn. akt V CSK 377/15 wskazał, że do orzekania o niezgodności ustaw i ich poszczególnych przepisów z Konstytucją jest powołany wyłącznie Trybunał Konstytucyjny (art. 188 pkt 1, art. 193 Konstytucji). Sąd Najwyższy zwrócił uwagę traktując to jako wyjątek od reguły, wynikający ze szczególnych okoliczności, że jeżeli niezgodność przepisu z Konstytucją jest w związku z rozpoznawaną sprawą oczywista i ocena taka ma dodatkowe poparcie w wyroku Trybunału Konstytucyjnego, który stwierdził uprzednio niezgodność z Konstytucją przepisu o takim samym

brzmieniu, jak zawarty w obowiązującej ustawie, to sąd może nie zastosować tego przepisu w rozpoznawanej sprawie ze względu na jego niezgodność z Konstytucją (art. 178 ust. 1 Konstytucji). Cytowany wyrok Sądu Najwyższego potwierdził prawo sądu powszechnego do dokonania kontroli rozproszonej Konstytucji RP, która jednakże może być dokonana jedynie na tle konkretnego stanu faktycznego oraz w indywidualnej sprawie. Kontrola taka koncentruje się wyraźnie na procesie wykładni i stosowania prawa aniżeli na analizie dogmatycznej - (...). Podobna zasada obowiązuje w doktrynie *acte éclairé*, która w prawie Unii Europejskiej oznacza, że jeżeli Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej wydał już wcześniej orzeczenie w sprawie wykładni danego przepisu prawa wspólnotowego, to ma ono zastosowanie również w późniejszych przypadkach i podnoszenie pytania prejudycjalnego w zakresie danego przepisu nie jest obowiązkowe, a poprzednie orzeczenie (...) w tej sprawie jest wiążące.

Przedkładając powyższe rozważania na grunt niniejszej sprawy, stwierdzić, przede wszystkim, należy, że w ocenie Sądu Okręgowy po dniu 29 grudnia 2016 roku, a więc po opublikowaniu wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 24 listopada 2016 roku nie jest możliwym oparcie rozstrzygnięcia sprawy o ryczałty za nocleg dla kierowców w transporcie międzynarodowym o treść przepisów powszechnie obowiązujących w zakresie w jakim odsyłają one do zasad rozliczania podróży służbowych pracowników sfery administracji państwowej i samorządowej. Posłużenie się takimi środkami jest sprzeczne z *ratio legi* danej regulacji i świadczy o nieadekwatności zastosowanego środka, a także jest niezgodne z zasadami dobrej legislacji, zaś po wydaniu wyroku przez Trybunał Konstytucyjny także z zasadami zaufania obywateli do państwa. W tym miejscu zacytować należy jedną z definicji (...) zasady zaufania obywatela do państwa, w której Trybunał Konstytucyjny wskazał, że zasada zaufania do państwa i stanowionego przez nie prawa opiera się na wymaganiu pewności prawa, a więc takim zespole cech przysługujących prawu, które zapewniają jednostce bezpieczeństwo prawne, umożliwiając jej decydowanie o swoim postępowaniu na podstawie pełnej znajomości przesłanek działania organów państwowych oraz konsekwencji prawnych, jakie jej działania mogą pociągnąć za sobą. Zasada ochrony zaufania jednostki do państwa i do prawa może znajdować się w kolizji z innymi zasadami i wartościami konstytucyjnymi, dla których realizacji w pewnych sytuacjach konieczne jest wprowadzenie zmian na niekorzyść jednostki. Jednostka musi zawsze liczyć się z tym, że zmiana warunków społecznych lub gospodarczych może wymagać nie tylko zmiany obowiązującego prawa, lecz także niezwłocznego wprowadzenia w życie nowych regulacji prawnych. Zasada ochrony zaufania wyznacza sytuację prawną nie tylko obywateli, lecz także chroni przed ingerencją władzy państwowej inne podmioty stosunków prawnych (wyrok TK z 20 stycznia 2011 r., k.p. 6/09). Konstytucyjna zasada ochrony zaufania do państwa i prawa (art. 2 Konstytucji) w kontekście wydanego w dniu 24 listopada 2016 r. wyroku Trybunału Konstytucyjnego w sprawie sygn. K 11/15 wymaga przyjęcia i zaakceptowania skutków prawnych tegoż wyroku w odniesieniu do roszczenia o ryczałty za noclegi kierowców na poziomie negacji prawa do ryczałtu na zasadach określonych w art. 77⁵ § 3, 2 i 5 kodeksu pracy a z drugiej strony zaakceptowania czasowej luki prawnej która powstała na skutek wydania wyroku zakresowego przez Trybunał Konstytucyjny bez odroczenia wejścia w życie tego orzeczenia. Takie też stanowisko zajął Sąd Najwyższy w orzeczeniu z dnia 14 lutego 2017 roku w sprawie o sygn. akt I PK 77/16 oraz orzeczeniu z dnia 9 marca 2017 roku w sprawie o sygn. akt I PK 309/15. W pierwszym z przywołanych orzeczeń Sąd Najwyższy stwierdził, że do stanów faktycznych począwszy od 3 kwietnia 2010 roku, do kierowców w transporcie międzynarodowym nie należy stosować przepisów rozporządzeń wykonawczych wydanych z upoważnienia art. 77⁵ k.p.; zastosowanie miały natomiast przepisy zakładowe (regulaminy wynagradzania), które nie były korygowane przez przepisy powszechnie obowiązujące jako bardziej korzystne. W kolejnym z powołanych orzeczeń wskazano natomiast, że z dniem ogłoszenia wyroku art. 21a ustawy o czasie pracy kierowców stracił domniemanie

zgodności z Konstytucją również odnośnie stanów faktycznych sprzed tej daty. Należności z tytułu podróży służbowych i warunki ich wypłacania w przypadku firm transportowych, nienależących do sfery budżetowej, powinny zostać unormowane w układzie zbiorowym pracy lub w regulaminie wynagradzania albo w umowie o pracę (w myśl art. 77⁵ § 3 k.p.). Cechą stosunku pracy jest ryzyko ekonomiczne pracodawcy. Jeśli decyzja pracodawcy (polecenie wyjazdu) powoduje powstanie dodatkowych kosztów, nieobjętych wynagrodzeniem zasadniczym pracownika, to obowiązkiem zatrudniającego jest ich zwrot. Dodanie do systemu prawa odrębnej definicji podróży służbowej (w art. 2 ust. 7 ustawy o czasie pracy kierowców) modyfikuje jedynie kodeksowy zakres jej znaczenia. Wprowadzenie odrębnej definicji oznacza objęcie nią w sposób szerszy - niż dotychczas - określonej grupy wykonujących pracę podporządkowaną. W tej sytuacji brak regulacji (zasad zwrotu tych kosztów) w ustawie o czasie pracy kierowców obliuguje do ich rekompensaty w drodze regulacji zakładowych, które powinny uwzględniać (również w postaci ryczałtowej) rekompensatę takich dodatkowych, rzeczywistych kosztów. Nie ma przy tym przeszkód, aby należności na pokrycie kosztów, związanych z podróżą służbową, zostały określone w postaci jednego ryczałtu. W wyroku Sądu Najwyższego z dnia 15 września 2015 roku, II PK 248/14, przyjęto, że dopuszczalne było ustalenie przez strony stosunku pracy objęcie jednym ryczałtem (w adekwatnie wysokiej i stałej kwocie) diety oraz należnego kierowcy ryczałtu za noclegi, nie mniej korzystnym niż przepisy powszechne w zakresie minimalnych kosztów wyżywienia i ryczałtu za nocleg. Nie narusza również prawa określenie w przepisach zakładowych lub w umowie o pracę tych należności w wysokości niższej od wysokości ryczałtów, przewidzianych w rozporządzeniach wykonawczych, wydanych na podstawie art. 77⁵ § 5 k.p. Z cytowanego wyroku Trybunału Konstytucyjnego wynika bowiem, iż należy uwzględnić przy wykładni przepisów również aspekt ekonomiczny; między innymi - uzasadnione oczekiwania właścicieli firm przewozowych, że zakup pojazdów wyposażonych w miejsca noclegowe i klimatyzację, wpłynie na obniżenie ich wydatków, związanych z ryczałtami za noclegi kierowców. W aktualnym stanie prawnym istnienie zakładowych unormowań dotyczących ryczałtu za nocleg w służbowej podróży zagranicznej kierowcy zatrudnionego w transporcie międzynarodowym, nakazywało ich stosowanie z mocy art. 4 i art. 2 ust. 7 ustawy o czasie pracy kierowców w związku z art. 77⁵ § 1 i 3 k.p. do pracy kierowców po 3 kwietnia 2010 roku, nawet jeśli stawki ryczałtu za nocleg były niższe od ustalonych przepisami wydanymi na podstawie art. 77⁵ § 5 k.p., a pojazd wyposażony był w kabinę z miejscami do spania. Przepisy rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 19 grudnia 2002 roku w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej poza granicami kraju, które zostało zastąpione rozporządzeniem z dnia 29 stycznia 2013 roku w sprawie należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej, miałyby zastosowanie tylko wówczas, gdyby nie było zakładowych unormowań dotyczących należności z tytułu podróży służbowej (art. 77⁵ § 5 k.p.).

Podsumowując powyższe rozważania stwierdzić, zatem należy, że - w aktualnym stanie prawnym ukształtowanym wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego - roszczenie powoda o ryczałty za noclegi, nie znajduje oparcia i nie przysługuje w oparciu o przepisy rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 19 grudnia 2002 roku w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej poza granicami kraju Dz. U. z 2002 r. Nr 235, poz. 1991 ze zm.) od 29 grudnia 2016 roku, albowiem wówczas nastąpiła utrata domniemania zgodności z Konstytucją oparcia stanu faktycznego na przedmiotowej regulacji prawnej.

Sąd Okręgowy zauważa ponadto, że w niniejszej sprawie po zmianie przepisów prawa działającej ex tunc do rozliczania wydatków związanych z kosztami podróży służbowych powoda może mieć tylko zastosowanie art. 77⁵ § 1 kodeksu pracy, który przyznaje prawo pracownika do pokrycia należności związanych z podróżą służbową. O ile strony w umowie bądź innych aktach ich obowiązujących ustaliły zasady i sposób rozliczania należności za podróż w transporcie międzynarodowym, to te kwoty wyczerpują ewentualną możliwość wywodzenia roszczeń przez pracowników w związku z podróżami służbowymi. Powyższe stanowisko wynika między innymi w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 9 marca 2017 r. wydanego w sprawie I PK 309/15 (brak uzasadnienia pisemnego wyroku, argumentacja oparta o treść artykułu w internetowym wydaniu Rzeczypospolitej pod redakcją Mateusza Rzemek pod tytułem " SN: kierowcy będą zwracać wypłacane im ryczałty" z dnia 9 marca 2017 r. godzina 19.07).

W pozwanym zakładzie pracy obowiązywał regulamin wynagradzania, który określał należności przysługujące pracownikowi z tytułu odbycia podróży służbowej poza granicami kraju. Treść przepisów wewnętrznych Spółki oraz zasady rozliczania kosztów podróży zagranicznych kierowców zostały zatem określone w zakładowym akcie prawnym, która to regulacja wyprzedza rozwiązania przewidziane w przepisach rozporządzeń i stanowi wyłączną podstawę ewentualnych rozliczeń między stronami. Takiej podstawy nie mogą natomiast stanowić przepisy rozporządzeń w sprawie podróży służbowych. Uznać zatem należy, że rozliczenia kosztów podróży służbowej stron odbywa się według zasad ustalonych w zakładowym akcie prawnym, a nie na podstawie przepisów powszechnie obowiązujących dla rozliczeń incydentalnych podróży służbowych pracowników jednostek budżetowych. W niniejszej sprawie nie budzi wątpliwości, że pozwana Spółka dokonywała rozliczeń zgodnie z zasadami określonymi w regulaminie wynagradzania i wypłacała powodowi świadczenia z tytułu podróży służbowej obliczone zgodnie z postanowieniami zakładowego aktu prawnego. Okoliczności tej nie zaprzeczył powód, czego dowodzi uzasadnienie pozwu, z którego wynika, że powód domaga się zasądzenia ryczałtów za noclegi w oparciu o przepisy rozporządzeń o należnościach z tytułu podróży służbowych; nie zaś w oparciu o postanowienia regulaminu wynagradzania.

Treść przepisów wewnętrznych spółki oraz zasady rozliczania kosztów podróży zagranicznych powoda były, zatem jasno określone i akceptowane przez strony. Wszelkie poniesione wydatki były zwracane przez pozwaną spółkę powodowi.

Mając na uwadze te okoliczności oraz zmianę stanu prawnego po dniu 29 grudnia 2016 roku przyjmującego skutek ex tunc, a więc mającego zastosowanie do niniejszego stanu faktycznego, albowiem domniemanie zgodności z Konstytucją przepisów art. 77³ § 3, 4 i 5 kodeksu pracy oraz przepisów wykonawczych na ich podstawie wydanych zostało uchylone w stosunku między innymi do powoda jako kierowcy w transporcie międzynarodowym, uznać należy, że rozliczenie kosztów podróży służbowej stron odbywa się według zasad między stronami ustalonymi i jasnymi dla nich, a nie na podstawie przepisów powszechnie obowiązujących dla rozliczeń incydentalnych podróży służbowych pracowników jednostek budżetowych.

Zgodnie z art. 316 § 1 k.p.c. po zamknięciu rozprawy sąd wydaje wyrok, biorąc za podstawę stan rzeczy istniejący w chwili zamknięcia rozprawy. Stan rzeczy istniejący w chwili zamknięcia rozprawy obejmuje zarówno obowiązujące przepisy, które mogą stanowić podstawę prawną rozstrzygnięcia, jak i okoliczności faktyczne rozpoznawanej sprawy. Zasada ta dotyczy również Sądu II instancji. Orzeczenie o niezgodności danego przepisu lub przepisów z Konstytucją powoduje usunięcie wskazanej w wyroku regulacji z porządku prawnego. Mając na uwadze powyższe, należy wskazać, iż w dniu 24 października 2017 roku, czyli w dniu wyrokowania przez Sąd II instancji, nie istniała podstawa prawna, która pozwalałaby zasądzić od pozwanego na rzecz powoda dochodzoną kwotę tytułem ryczałtu za noclegi. Podstawą prawną do zasądzenia na rzecz powoda wskazanej należności były właśnie przepisy wskazane w sentencji wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 24 listopada 2016 roku, w szczególności § 9 ust. 1, 2 i 4 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z 19 grudnia 2002 r. w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu

podróży służbowej poza granicami kraju (Dz. U. 236.1991, z późn. zm.), literalnie wskazujące na prawo pracownika do ryczałtu za nocleg w wysokości 25% limitu określonego w załączniku do Rozporządzenia.

Konsekwencją powstania, w niniejszej sprawie, nowego stanu prawnego jest, więc konieczność oddalenia powództwa, które w poprzednim stanie prawnym było świadczeniem należnym powodowi.

Z tych wszystkich względów na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. Sąd Okręgowy zmienił zaskarżony wyrok w punkcie 1, punkcie 3, punkcie 4 oraz punkcie 5 i oddalił powództwo.

Sąd Okręgowy nie obciążył powoda kosztami procesu za I instancję i II instancje.

Zgodnie z treścią art. 102 k.p.c. w wypadkach szczególnie uzasadnionych sąd może zasądzić od strony przegrywającej tylko część kosztów albo nie obciążać jej w ogóle kosztami.

W ocenie Sądu Okręgowego powyższe oznacza, iż sądy mają swobodę przy rozstrzygnięciu o zwrocie kosztów procesu, gdy stosowania zasady wyrażonej w art. 98 k.p.c. nie można pogodzić z zasadą słuszności. Jednakże art. 102 k.p.c. jako przepis szczególny nie może być wykładany rozszerzająco i wyklucza uogólnienie (postanowienie SN z 1981-02-16 IV PZ 11/81 L.). Jego zastosowanie przez sąd musi być, więc oceniane w całokształcie okoliczności, które uzasadniałyby odstępstwo od podstawowych zasad decydujących o rozstrzygnięciu w przedmiocie kosztów procesu. Do kręgu tych okoliczności należą zarówno fakty związane z samym przebiegiem procesu (lojalność i racjonalność strony w zakresie podejmowanych czynności procesowych), jak i fakty leżące na zewnątrz procesu, zwłaszcza dotyczące stanu majątkowego (sytuacji życiowej). Okoliczności te powinny być oceniane przede wszystkim z uwzględnieniem zasad współzycia społecznego (zob. post. SN z 14.1.1974 r., II CZ 223/73, niepubl.).

W ocenie Sądu, w niniejszej sprawie, zachodzą okoliczności dające podstawę do zastosowania art. 102 k.p.c. z uwagi na fakt, że podstawą oddalenia powództwa jest zmiana stanu prawnego wynikająca z wyroku Trybunału Konstytucyjnego wydanego w dniu 24 listopada 2016 roku, a więc wydanego już w trakcie trwania niniejszego postępowania. Rozstrzygnięcia tego powód nie mógł przewidzieć decydując się na wystąpienie z powództwem w niniejszej sprawie, skoro wcześniej jednolite orzecznictwo Sądu Najwyższego pozwalało powodowi wywodzić, że dochodzone roszczenie jest w całości zasadne. W ocenie Sądu, zmiana sytuacji prawnej powoda, która wystąpiła i w kontekście dotychczasowej linii orzecznictwa była niespodziewana, nie uprawnia do zasądzenia na rzecz pozwanego kosztów zastępstwa procesowego, skoro do tego dnia roszczenie dochodzone w sprawie było uzasadnione. Zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego w takim stanie faktycznym pozostawałoby w sprzeczności z zasadą zaufania obywatela do prawa (art. 2 Konstytucji RP), a w tym kontekście pozwalało Sądowi Okręgowemu na skorzystanie z dyspozycji art. 102 k.p.c..

Przewodniczący: Sędziowie:

A.L.